

Krst pri Savici. Že ime samo človeku pritegne oko, sploh takšnemu kot sem jaz, saj si skoraj vedno preberem vso kolikor toliko nestrokovno literaturo o krščanstvu. Tema je pač takšna, da zbuja veliko prahu in sploh sama se rada požene v debate o tem. Če preidem na delo samo, moram reči, da mi je bilo v velik bralni užitek, saj cenim vso dobro poezijo. In če je govora o slovenski poeziji, je Prešeren gotovo eden izmed največjih mojstrov.

Kot verjetno ve vsakdo, ki je bil kdaj pozoren pri pouku slovenščine, je bil Prešeren rojen v Vrbi na Gorenjskem. Čeprav je doštudiral za odvetnika, je bolj znan po drugih dosežkih v življenju; ne le, da je spisal veliko mero največjih slovenskih pesmi, temveč se je tudi uspešno boril za veljavo našega jezika v evropskem merilu. Gotovo je mnogim znano tudi ime njegove neuslišane ljubezni in muze, Julije Primic, ki ji je posvetil *Sonetni Venec* ter druge, manj znane pesmi. Poleg tistih, navdahnjenih od nje, so med bolj znanimi še *Krst pri Savici*, *Zdravljica*, *Nezakonska mati*, *Povodni mož* in *Turjaška Rozamunda*. Izmed teh smo morali prebrati *Krst pri Savici*, ki ga bom v tem eseju tudi podrobneje obdelala.

Delo samo je glede na Prešerna povest v verzih, ki se bolj splošno uvršča v epsko-lirsko zvrst. Verzna povest je v osnovi romantično nadomestilo dolge epske oblike, ki so jo uporabljali pesniki prejšnjih obdobij, kar se kaže v manjšem obsegu dela, saj gre običajno za 500 do 1000 verzov. Ker spada v epsko-lirsko zvrst ima epsko-lirsko sestavo, kar pomeni, da prehaja iz pripovedi v liriko, v notranjem slogu pa ima tudi pogoste dramatične in lirične poteze. Očitna značilnost te zvrsti, ki se kaže v Prešernovem delu, je tudi to, da je v središču dogajanja romantični junak s svojo izjemno usodo, ki jo določajo življenjski obup, zlom zaradi nasprotujočih si idealov in stvarnosti. Prešeren je za poudarjanje teh značilnosti dela uporabil tudi retrospektive, ki pojasnjujejo junakovo prejšnje življenje, to pa ga je pripeljalo do sedanjih dogodkov. Za to, da nam predstavi svojega junaka Črtomira, je tudi zgradbo dela zasnoval na zanimiv način.

Pesnitev sama se v osnovi deli na tri dele: *Posvetilni sonet Matiji Čopu*, *Uvod in Krst*. V *Uvodu* je zgradba skoraj v celoti epska, saj o dogodkih poroča jedrnat in poudarja le prvine. V *Krstu* se nasprotno pripoved stalno povezuje z odstavki in stavki, ki so lirski. Vstopi lirski subjekt, ki govori v svojem imenu ter se primerja z junakom. V zadnjih kiticah *Krsta* dobi glavno mesto dialog, pripoved pa se umakne v ozadje. V teh zadnjih dialogih sta tudi osebnosti dveh glavnih oseb, Črtomira in Bogomile, najbolj razvidni.

Prvi je neustrašen, srčen bojevnik, ki preudarno, a poln besa vodi svoje ljudi proti končnemu porazu. Četudi se zaveda smrti, ki ga skoraj gotovo čaka pred vrati Ajdovega gradca, se vseeno požene v boj do bridkega konca, samo za svoja prepričanja in v čast Slavi. Po drugi strani pa njegova silna volja povsem popusti takrat, ko pride do njegove edine ljubezni, Bogomile, ki se ji vda brez upora in ugovora. Ona sama je milejšega srca in manj srdita kakor Črtomir, verjetno tudi zato, ker je bila večino življenja svečenica boginje Žive, ki je bila pri starih Slovanih boginja ljubezni, narave in plodnosti. Tudi takrat, ko jo duhovnik skuša pokristjaniti, hitro sprejme njegove nauke in nato z mehko, nežno besedo Črtomira prisili v miroljubno vdajo krščanski veri, da bosta lahko zopet združena v nebeškem kraljestvu. Čeprav je velik del pesnitve spisan na epski način in nam s tem prikriva notranji boj junakov, je iz končnega dialoga jasno razviden značaj obeh, iz česar se kaže, da celotno zgodbo ženejo čustva.

To nam seveda nedvoumno pove, da gre za delo, ki spada v romantiko, kar potrjuje tudi sama zvrst, ki je značilna za to obdobje. Čustva in impulzivna dejanja, ki so značilnost tega obdobja, so skoraj čezmerno prisotna v Prešernovem delu in so kljub načinu pisanja zelo očitna. Najboljši primer je verjetno Črtomir, saj mu Prešeren kakor osrednjemu junaku posveča tudi največ pozornosti. Krvavi boj, ki ga bije z Valjhunom, je konec koncev namreč posledica gorečnih verskih prepričanj iz katerih poženejo čustva srda in celo sovraštva naproti pripadnikom druge vere, kakor se je to dogajalo pri vseh nasilnih pokristjanjevanjih v Evropi in drugod po svetu. Tudi njegova končna vdaja v vero, ki povsem nasprotuje prej divjemu, neomajnemu prepričanju, je posledica edinega močnejšega čustva – ljubezni, ki jo goji do Bogomile. In človek si ne more pomagati, da Prešerna ne bi spoštoval in ga resnično obravnaval kakor najboljšega slovenskega pesnika, ko vidi, na kako spreten način je predstavil zgodbo.

V delu je seveda prisotna rima, saj gre navsezadnje za pripoved v verzih. Kitice so spisane v italijanskem enajstercu, vendar najprej v obliki tercine, nato pa v stanci. V začetnih delih *Krsta* se pojavlja tudi več metafor in primerjav, preko katerih se že v *Uvodu* uveljavljajo močne čustvene sestavine. Delo kot celota je večinoma sintetično, z nekaj retrospektivnimi (analitičnimi) vložki v *Krstu*. Vsa slogovna sredstva, ki jih Prešeren uporablja v tem delu, skupaj z značaji oseb ustvarijo edinstveno zgodbo.

Prešeren začne s trikitičnim posvetilom Matiji Čopu, nato pa sledi *Uvod*. Tam nam sprva opiše situacijo, ki že dolgo divja v kranjskih deželah in kratko povzame vse, kar se je do tedaj pripetilo. Nato sledi podrobnejše opisovanje obleganja in krvavega boja, ki sledi neke viharne noči. Po tistem, ko Valjhun ne najde Črtomira med mrtvimi, sledi *Krst*. Prvih nekaj kitic nam opiše Bohinjsko jezero in v retrospektivi tudi dogodke, skozi katere sta se srečala Bogomila in Črtomir ter njuno ljubezen, kasneje pa še njegov odhod v vojsko in ločitev. Ko se po končani bitki pri Ajdovem gradcu vrne k jezeru, vendar ga pred samomorom zadrži želja po tem, da bi še enkrat ugledal Bogomilo. Ribič ga pred Valjhunom odpelje v varno zavetje slapa Savice, kjer počaka nanj in Bogomilo, vendar ta s seboj pripelje še duhovnika. Sledi končni dialog, v katerem ona prizna, da se je spremenila v krščansko vero in v kakšni zmoti je živela do tedaj. Nato mu pove tudi, da bosta lahko združena šele v nebeškem kraljestvu, saj je svojo čistost zaobljubila bogu, ker je Črtomir preživel bitko, v kateri je molila zanj. Tudi Črtomira preprosi v to, da se spreobrne v kristjana, njegovo odločitev pa zapečati duhovnik, ki ga krsti ob slapu Savici, on pa se nato odpravi v Oglej, kjer naj bi postal duhovnik in do konca življenja pokristjanjeval Slované v vzhodni Evropi.

Po mojem mnenju je hotel Prešeren s tem delom, kritik družbe kakršen je bil, zopet malce zbosti cenzorje na Dunaju, a ker je šlo navsezadnje za delo, ki opisovalo zmago krščanstva, niso imeli tehtnih razlogov za cenzuro. Prvi del, torej *Uvod*, mi je bil veliko bolj všeč, saj opisuje boj za svobodo in lastna prepričanja, kar se mi zdita dve odlični vodili, čeprav bi bilo po mojem veliko bolje, če bi to počeli brez nasilja. Delo kakor celota je zelo tekoče, lahko berljivo in tudi bralni užitek, zato moram reči, da mi je bilo zelo prijetno čtivo.